

Bijeenkomst Grondwet artikel 1

Niek Tweehuijsen, Landelijk coördinator ATD Vierde Wereld 11 september 2015
Regentesseplein 13 2562 EV Den Haag niektwee@yahoo.com 0703615787 0616767671

Geachte leden van het College, Kamerleden en genodigden,

ATD Vierde Wereld is een internationale mensenrechtenorganisatie met de allerarmsten. Wij hebben de afgelopen 40 jaar o.a. in de Verenigde Naties, de Europese Commissie en het Europese Parlement gevochten voor de erkenning dat extreme armoede een schending is van de Rechten van de Mens.

Ons is gevraagd of “maatschappelijke afkomst” moet worden toegevoegd aan artikel 1 van de Grondwet. Ons antwoord is: Jazeker. Wij vinden niet dat discriminatie op grond van maatschappelijke afkomst voldoende afgedekt zou zijn door de zinsnede in Artikel 1 “.... op welke grond dan ook”.

De toevoeging “maatschappelijke afkomst” geeft de armsten een gezicht, een stem. Het geeft herkenning en erkenning. Het zal de 'bagatellisering' van het armoedevraagstuk doen afnemen.

Met die toevoeging zal er, gezien vanuit het gelijkheidsbeginsel, gericht naar sociale discriminatie worden gekeken en geeft het College voor de Rechten van de Mens nog meer redenen om haar tanden te zetten in deze vorm van ongelijkheid.

De grondwet bevat weliswaar geen ‘subjectieve rechten’ die onmiddellijk afdwingbaar zijn, maar (a) ze geeft wel richting aan het overheidsbeleid en (b) de bedoeling is dat de grondwettelijke principes op termijn worden vertaald naar wet- en regelgeving.

Nu is het voor de rechter onmogelijk om de wet- en regelgeving te toetsen aan de Grondwet (artikel 120). Het zou wenselijk zijn het toetsingsrecht in te voeren om te voorkomen dat de grondwet een dode letter wordt en rechten alleen bij het Europese Hof bevochten kunnen worden met een beroep op het Verdrag van Lissabon.

U hoort mij spreken over extreme armoede. Wat wordt daaronder verstaan?

De Verenigde Naties definieert het als volgt:

Extreme armoede is een combinatie van inkomensarmoede en armoede op het gebied van menselijke ontwikkeling en sociale uitsluiting (A/HRC/7/15/par.13). Hierbij heeft een langdurig gebrek aan basiszekerheden zijn uitwerking op meerdere levensgebieden van mensen, waardoor hun kansen om hun rechten opnieuw te verwerven ernstig gevaar lopen. (E/CN/Sub.2/1996/13)

Het CBS spreekt over 726.000 arme huishoudens in Nederland, dat zijn maar liefst 1,4 miljoen personen, waarvan er zo'n 130.000 in langdurige armoede leven. 1 op de 9 kinderen in Nederland groeit op in armoede,... en die kinderen hebben ouders,... en die kinderen worden ouders. De voorzitter van de Jeugdzorg regio Amsterdam zegt dat 50% van de kinderen die uit huis geplaatst zijn uit arme gezinnen komen. Dit is een onevenredig hoog percentage als dit vergeleken wordt met gezinnen uit andere lagen van de bevolking voor wie bij problemen met de kinderen andere oplossingen dan uithuisplaatsing worden gevonden.

De Vierde Wereld heeft vele getuigenissen van mensen in armoede gedocumenteerd. Over de beslagvrije voet die door belastingdienst, deurwaarders en andere instanties wordt geschonden. Over het hebben van schulden voor basisbehoeften als water, energie, huur, ziektekostenverzekeringen, waarbij de boetes de financiële draagkracht ver te boven gaan. Over spookburgerschap. Over gijzelingen en gedwongen tewerkstelling.

Mensen in Nederland die in armoede leven schreven een manifest.

“Sociale discriminatie houdt ons en onze gezinnen gevangen in een vicieuze cirkel die doorbroken moet worden omdat wij geloven in de gelijkwaardigheid van ieder mens. Als voorvechters die armoede en uitsluiting in hun leven meemaken, kunnen wij dit niet alleen. Het gaat niet alleen om problemen, het gaat erom hoe wij samen de maatschappij inrichten.”

Deze vijf minuten heb ik met meer dan 50 mensen voorbereid; mensen in armoede, werkers, werklozen, daklozen, vluchtelingen, politici en ambtenaren. Wij spraken over de Richtlijnen die door de VN Mensenrechtencommissie in 2012 zijn vastgesteld en die zeggen:

“Het bestrijden van extreme armoede is niet alleen een morele verplichting van de lidstaten, maar ook een legale verplichting in samenhang met de internationale wetgeving t.a.v. de Mensenrechten.”

Vanwege de internationale erkenning dat extreme armoede een schending is van de Rechten van de Mens moet de menselijke waardigheid die hier in het geding is, ook in onze Grondwet terug komen. Ook het Europees Sociaal Handvest spreekt hierover en Nederland is ook hier aan gehouden.

De Franse Senaat heeft in juni 2015 een wet aangenomen die discriminatie vanwege sociale kwetsbaarheid introduceert. Hier wordt de grond 'geen discriminatie om reden van maatschappelijke afkomst' in twee wetten vastgelegd, te weten in het Wetboek van Strafrecht en in het Arbeidsrecht.

Zoals de inspanningen in de Franse Senaat aantonen, gaat het vermelden van “maatschappelijke afkomst” in de Grondwet niet ver genoeg. Het gaat ook om de consequenties van de grondrechten voor de wet- en regelgeving en dat de politiek in eigen land kan worden aangesproken op haar handelen.

Uit onderzoek van het SCP vindt veertig procent van de Nederlanders dat de kloof tussen de elite en de rest van de bevolking de afgelopen jaren groter is geworden. Slechts een derde van de mensen heeft vertrouwen in de besluitvorming van de Tweede Kamer. Vooral laag opgeleide burgers vertrouwen de 'powerelite' van Nederland niet meer. Voor hen is er geen vadertje staat, maar een straffende staat met voedselbanken als lapmiddel.

Om vooruitgang te boeken zou uw College samen met de organisaties die armoede bestrijden de stofkam door de gehele Grondwet kunnen halen om de strijdigheden bespreekbaar te maken. Het lijkt mij dus verstandig om deze gelegenheid te beschouwen als een etappe van samenwerking met uw College, het parlement en betrokken organisaties zodat er een stevige maatschappelijke basis gelegd kan worden voor een aanvulling van de Grondwet en andere wetten.

Ik besluit met een aanbod van Nederlandse vaders en moeders die met hun kinderen in armoede leven: *“Wij willen er met u alles aan doen om iedereen, nu en in de toekomst, te behoeden voor de wanhoop, de angst, de schaamte en de onzekerheid die het gevolg zijn van extreme armoede en uitsluiting.”*

Dank u wel voor uw aandacht.